

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 43

ZATERDAG 25 OCTOBER 1930

Foto R. H. Herwig

PREEKSTOEL IN DE KERK TE LOON OP ZAND

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (18)	BLZ. 506, 515
LOON OP ZAND (GEÏLL.) DOOR W. A. VAN LIEFLAND	BLZ. 505, 508—510
DE BLAUWE ENVELOPPE, DOOR TON RUYGROK	BLZ. 509
EEN AVOND OP DE REEDE VAN SOERABAIA (GEÏLL.), DOOR M. VAN V.	BLZ. 510—511
HET CHINEESCHE THEEHUIS (GEÏLL.), DOOR R.	BLZ. 511
EEN DAJAKSCHE LEGENDE, DOOR C. H.	BLZ. 511
VALENCIA, DE STAD EN DE MENSCHEN (GEÏLL.), DOOR DE WIT	BLZ. 512—513
HAGENBECK 1930, DOOR SIEGFRIED VAN PRAAG	BLZ. 513
EEN DAHLIATENTOONSTELLING, DOOR R.	BLZ. 514—515
ADAM IN 1929, DOOR BURT McCONNEL (3)	BLZ. 515
HET SCHIP DER ST. JACOBSKERK TE UTRECHT (ILL.)	BLZ. 516

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

Het zegel van Confucius

18)

DOOR MAX SURIENT

VEERTIENDE HOOFDSTUK

HET was een gehavend troepje dat de nauwe straatjes van het vuile Chineesche dorp betrad en zelfs Lady Lochineal's rijk inlandsch gewaad was er niet mooier op geworden tijdens hun haastige vlucht door de modder van Shen Fun.

Dank zij het dek van stalen wapens waarmee de mannen haar hadden beschermd, was zij ongedeerd gebleven; maar al de mannen waren gewond en doodaf en hun kleeren hingen in flarden. Wong An-ton, gesteund door Sternberg, voerde hen naar het logement, waar de paarden gereed stonden voor het laatste gedeelte van hun tocht; en hoe hevig de schokken ook waren, die de consul gedurende de laatste vier-en-twintig uur had ontvangen, niets had hem zoo zeer verbaasd als het voorkomen van den man, dien zij in de deuropening van het ommuurde erf zagen staan.

Hij kon niet anders dan een Engelschman zijn en wie bekend was met de rechtzaal, zag onmiddellijk, dat hij tot de advokatuur behoorde. Door een monocle, die zoo stevig in zijn oog zat, dat hij daarin geplant leek, keek hij naar de vagebonden, die het erf opliepen en met een keurig „Wel, allemachtig!" liep hij op Sternberg toe, toen hij zag, dat hij geen Chinees voor zich had.

„Mijn waarde heer, ik ben op zoek naar den Markies van Lochineal; kunt ge mij ook zeggen, waar ik hem kan vinden?" vroeg hij. Een oogenblik keek Sternberg verbluft en onge-loovig, met open mond naar het glad geschoren gezicht.

„U moet Guilfoyle heeten", zei hij tenslotte; en toen de Engelschman knikte, wees hij met een vuilen duim over zijn schouder. „Hij is all right — of ten minste niet erger er aan toe dan wij — en hij komt met de rest mee", zei hij en wou

verder gaan toen schelle tonen uit het erf opklonken. Wong An-ton vergetend, ijldde hij erheen en trachtte over Guilfoyle's schouder heen te kijken.

„Waarachtig! Ik had nooit gedacht dat ik nog eens met plezier naar het geluid van een doedelzak zou luisteren, maar als dit een bewijs is, dat u de Hooglanders hebt meegebracht, is dat de mooiste muziek, die ik ooit gehoord heb!" riep hij uit; en vóór de Engelschman kon antwoorden, was hij op het erf en omringd door een twintigtal forsche Schotten, die hem met vragen bestormden, tot de reus Niel op zijn eigenaardige hardhandige manier de orde had hersteld.

Sternberg verloor geen tijd met langen omhaal en enkele woorden van hem waren voldoende om hen naar buiten te doen stormen met het geweer in de hand, terwijl de vluchtelingen — overtuigd dat die hulp hun minstens een kort respijt zou verschaffen — door de poort naar binnen waggelden om de beschutting te zoeken, die het primitieve logement hen kon verschaffen.

Met echt Britsche bedaardheid begroetten de beide Engelschen elkaar en Guilfoyle vertelde in 't kort hoe het kwam, dat hij zich daar bevond en hoe hij er gekomen was; dit alles alsof het de gewoonste zaak ter wereld gold. Hij was langs de kust naar Chee Nung gegaan en toen hij vernam, dat het gezelschap drie dagen te voren was vertrokken, had hij hun spoor gevolgd.

Hij had de Hooglanders om hun eigen bestwil meegenomen, want ze waren onhandelbaar geworden en leefden in vijandschap met de boeren in de streek waar zij vertoefden.

„En daar ze allen ondergeschikten waren van den Markies van Lochineal en in persoonlijken dienst van den tegenwoordigen houder van dien titel, vreesde ik dat men hen verantwoordelijk zou stellen voor eventueel toegebrachte schade, die mijns inziens werkelijk invorderbaar zou zijn geweest", besloot hij. „Wat ze nu gedaan hebben, zal iedere rechtbank als gerechtvaardigde zelfverdediging beschouwen, zoodat geen boete verschuldigd zal zijn, daar het uiterlijk der beschuldigten zou bewijzen, dat ze genoeg van de klagers hebben te lijden gehad om zelfs doodslag te rechtvaardigen".

„Daar is er al genoeg van gepleegd", zei Sternberg, die zich juist weer bij het groepje voegde. „Genoeg om snel op de vlucht te gaan, als er paarden genoeg zijn".

Doch het bleek alras, dat onmiddellijk vertrek onmogelijk was want Wong An-ton had slechts voor een half dozijn Chineesche ponies gezorgd en hun snelheid zou zich moeten regelen naar die van het voetvolk. Bovendien waren zij, die van Shen Fun kwamen, te uitgeput door vermoeienis en door de bekomen verwondingen om dien langen marsch in de zonnehitte te doorstaan alvorens ze gerust hadden en verbonden waren; hoe gevaarlijk uitstel ook was, zij moesten er wel toe besluiten.

Dus gingen Lady Lochineal en Dick voedsel opscharrelen uit de provisiekamer van het logement en de tasschen der Hooglanders, terwijl Macpherson — hoe uitgeput hij ook was — haastig Guilfoyle ondervroeg naar de reden van zijn reis naar Indië. Deze keek veelbeteekenend naar zijn metgezellen en antwoordde ontwijkend.

„Stoor u maar niet aan hun; zij weten al het ergste van mij en niets wat ge kunt vertellen, zal ze verbazen", zei Macpherson bitter. „Vooruit er mee, Guilfoyle; ik ben nog het hoofd van de Macphersons en ik geef je verlof ze op de hoogte te brengen van de geheimen van ons geslacht".

„Zooals u wilt — ofschoon dit niet volgens den regel is en zooiets nog nooit is gebeurd", zei Guilfoyle aarzelend en na een tijd van tergend bedenken. „U moet wat ik u zal vertellen beschouwen als in vertrouwen gezegd; maar het belangrijkste resultaat van mijn onderzoek, was de ontdekking, dat er ernstige twijfel bestaat aan uw recht op den titel, dien gij nu vijftien jaar lang gedragen hebt".

Macpherson knikte onverschillig. „Als het niets anders is, dan is mij dat onverschillig", zei hij. „De Hemel weet, dat hij mij niet veel geluk heeft aangebracht".

„Maar er is wel wat anders", vervolgde Guilfoyle ernstig. „Veel, dat ik nooit bij mijn rechtsstudie geleerd heb, ofshalen over uw voorouders, die in de stoffige archieven van mijn kantoor berusten".

„Ga voort!" zei Macpherson kortaf. „Ik heb geen illusies ten opzichte van mijn familiegeschiedenis, die gij kunt verstoren".

Guilfoyle kuchte. „Mylord, het möge oneerbiedig klinken uit mijn mond, maar ik moet erkennen, dat behalve de titels, die zij niet zelf gewonnen hebben en de goederen, die zwaar belast zijn, uw voorouders u niets hebben nagelaten, waarvoor gij ze dankbaar behoeft te zijn”, begon hij. „Uw vader heeft nooit den titel gedragen; hij was nog een jongere zoon toen hij stierf, want zijn oudste broer, de vorige markies, overleefde hem. Evenals gij, werd hij soldaat en officier bij een inlandsch regiment in Indië. Mylord, er was geen publiek schandaal, maar hij is uit den dienst verwijderd voor een dolle streek, die het leven van de geheele Europeesche bevolking van Indië in gevaar bracht.

Vermomd als inboorling, wist hij in den Tempel van Jugger-naut door te dringen; de eerste en laatste Europeaan, die ooit het inwendige van dit geheimzinnige heiligdom heeft aanschouwd. Toen hij er uit kwam, werd het bedrog ontdekt en die ontdekking gaf aanleiding tot een opstand, die het leven van alle mannen, vrouwen en kinderen van de naburige Engelsche nederzetting in gevaar bracht. In den nacht vluchtte hij door den jungle naar het dichtstbijzijnde kamp en de bewoners slaagden er slechts in hun vervolgers te ontkomen door al wat zij aan waarde bezaten weg te werpen. Hebzucht was tijdelijk sterker dan fanatisme en terwijl de inboorlingen hun tijd verspilden met om de schatten te twisten, gelukte het hen nog juist te ontsnappen. Dit alles wist ik vóór ik Indië bezocht; het vervolg heb ik in de laatste paar weken vernomen.

Mylord, de Brahmanen waren niet voldaan met uw vader's onmiddellijk ontslag uit den dienst. Zij achtervolgden hem van het oogenblik af, dat hij zijn uniform uittrok en door de geheime middelen, waarover de Oosterlingen beschikken, kregen zij een vreemde macht over hem — zoo een geheimzinnigen invloed als wij in Engeland bespottelijk zouden noemen, omdat wij hem niet kunnen zien, tellen, of meten; maar die toch werkelijk bestaat. Als straf voor zijn heiligschennis belaadden zij hem met een vloek — een vloek, die zou overgaan op zijn eerstgeborene, die op zijn beurt een grenzenlooze macht ten kwade zou kunnen uitoefenen over alle kinderen, die hem later geboren zouden worden.

Nu, Mylord, komt een gedeelte van het verhaal, dat altijd onopgehelderd moet blijven, want uw vader nam niemand in zijn vertrouwen en hijzelf kan ons niet meer inlichten. Hij moet vast geloofd hebben in de kracht van den vloek en ik ben van meening, dat hij deed wat hij gedaan heeft, om zijn toekomstig nageslacht ervoor te behoeden. Hoe dit zij, hij deed iets heel ongewoons voor een Engelschman; want toen hij, na uit Indië te zijn gezet, in Hongkong kwam, huwde hij daar wettelijk een Cantonsche slavin, die hij voor weinig geld gekocht had.

Deze stierf binnen het jaar, na het leven te hebben geschonken aan een kind van het mannelijk geslacht, dien uw vader onder een anderen naam liet opvoeden, terwijl hij Hongkong verliet en naar Engeland terugkeerde. Mijns inziens deed hij dat met voorbedachten rade; opdat de vloek, die op zijn half-bloed kind rustte, nooit van invloed kon zijn op de andere kinderen, die hij in een later huwelijk mocht krijgen. Hij had er toen geen idee van, dat hem of zijn erfgenamen de titel en bezittingen konden ten deel vallen. Voor zoover ik weet, heeft hij nooit iemand iets verteld van het Chineesche meisje; en kort na zijn terugkeer in Engeland huwde hij opnieuw — met een Française uit een edel geslacht en met een aanzienlijk vermogen — uw moeder.

Zijn dood vijftien jaar geleden was het eerste van de rij van ongelukken die u tot erfgenaam der titels en bezittingen maakte. Zijn oudste zoon stierf door een val van het paard en toen gij weer in Engeland terugkwamt, was er niemand, die uw recht op den titel betwistte.

Onnoodig te zeggen, mylord, dat ik ieder punt nauwkeurig heb gecontroleerd. Het verhaal vernam ik van een Brahmaan in Indië. Steeds hebben zij het spoor van uw vader en zijn afstammelingen gevolgd. Zij wachtten u af toen gij in Indië kwamt en zij pochten er op, dat zij verantwoordelijk waren voor de beschuldigingen, die daar tegen u zijn ingebracht — beschuldigingen waaraan gij onschuldig waart maar waarvan gij het tegendeel niet kondt bewijzen, omdat zij u genarcotiseerd hadden en de bewijzen voor uw diefstal in den tempel zorgvuldig hadden nagemaakt — een diefstal, die nooit gepleegd is.

Zij vertelden mij van uw vader's huwelijk in Hongkong en onderweg stapte ik daar af en bevond, dat zij waar-

heid hadden gesproken. Zoowel het huwelijk als de geboorte staan geboekstaafd in de registers aldaar. Er is slechts één hoop, mylord en die is, dat uw half-broeder dood is. Wij mogen dit veilig aannemen, want hij is sinds vijftien jaar spoorloos verdwenen. In Hongkong was hij goed, schoon niet gunstig, bekend onder den naam van Jenkinson en een oude politie-ambtenaar vertelde mij —

Macpherson legde hem met een gebaar het zwijgen op en liep naar de plaats waar op den vuilen grond de half-bloed lag uitgestrekt, dien hij ruw wakker schudde.

Met een gil van schrik werd deze wakker en zijn handen tastten onwillekeurig naar de Kan g; doch Macpherson greep ze beet en trok hem zoo ver omhoog als zijn gebogen gestalte toeliet. Onbeschrijfelijk vuil, bijna idioot door jaren van kwelling en misvormd door de verpletterende last waarvan hij zoo kort geleden was bevrijd, was hij een weersinwekkend en afgrijselijk wezen; maar Macpherson liet niets daarvan blijken en met een eigenaardigen glimlach op zijn lippen leidde hij hem naar Guilfoyle.

„Wij kunnen getuigen, dat de zonden der vaders worden bezocht aan hun kinderen”, zei hij zacht. „Het is niet meer dan billijk dat wie het meest erdoor geleden heeft, ook het leeuwendeel krijgt van de voordeelen die er aan verbonden zijn. Er zal geen twist om ontstaan, Guilfoyle en ik heb de eer je den Markies van Lochineal voor te stellen.”

Verschrikt en ontgaan wilde de advokaat protesteeren; maar op dat oogenblik kwam Dick binnen met een dampenden schotel en zijn moeder kwam achter hem aan. Macpherson wierp de aanwezigen een waarschuwend blik toe en bleef zwijgen, maar hij zorgde buiten het bereik te blijven van het afschuwelijke schepsel, dat door een speling van het noodlot het hoofd was geworden van het geslacht dat zijn voorouders eeuwenlang hadden gediend.

De maaltijd ging stil voorbij; allen voelden zich gedrukt, meer nog door de onthullingen van het laatste uur dan door al wat er aan was vooraf gegaan. Het gaf hun een gevoel van verlichting toen een Hooglander binnen kwam met de boodschap, dat een enkele Chinees naar het dorp was gekomen met een witte vlag in de hand en dat hij den hoofdman der vreemdelingen wenschte te spreken.

„Ik geloof, dat ik aan de beurt ben”, zei Sternberg, toen Macpherson weigerde het woord te voeren. „Wij hebben niets te verbergen; laat hem hier komen; laat hij maar loopen wat er te loopen valt”.

Het was Lat Kee, die even later binnentrad — een dikke eunuch van reusachtige gestalte. Zooals een paleis-gunsteling betaamde, wiens woord vaak beslist had over het lot van de grootste hoogwaardigheid-bekleeders in het Rijk, was zijn houding trotsch en aanmatigend toen hij binnenkwam; maar een blik op de grimmige gezichten der vreemdelingen, die hem deels toornig, deels minachtend aankeken, deed hem besluiten in plaats van gebiedend te eischen liever in beleefde termen een vergelijk voor te stellen.

Het was toch nog gedurfd genoeg, want hij bood den vreemdelingen een vrijgeleide aan naar Chee Nung als zij Wong Tom en de andere bonzen uitleverden om onthoofd te worden. Anders, vervolgde hij, zou niemand ontkomen, want de garde zou ze aanvallen zoodra zij het logement verlieten en als zij er bleven, zou het dorp worden plat geschoten.

De half-bloed zat op den grond gehurkt tusschen den eunuch en de ruw houten tafel waaraan de blanken waren blijven zitten.

„Oom Charley, vertelt u dien dikken pad, dat wij hem liever in — een heetere plaats dan Chee Nung tijdens den monsoon zien”, zei Sternberg nadat Winton de woorden van den Chinees had vertaald.

Winton zei dit echter in meer diplomatieke termen, doch de Chinees las de bedoeling van de gezichten en zijn geel gezicht werd donker van woede.

De zaak was, dat dit voorstel een noodsprong was, want de soldaten waren aan het muiten geslagen. Tsi-Ann's bevel was beslist geweest en zij zou geen verontschuldigen aannemen. Eén kans bleef nog over; als Wong Tom dood was, zouden de vreemdelingen misschien zijn hoofd uitleveren voor een vrijgeleide en snel als de bliksem haalde Lat Kee een pistool uit zijn mouw en vuurde op den man, die in een hoek van het vertrek zat te mompelen, spelend met de koorden van de brocaten tasch, die Lady Lochineal had geopend om er het verband voor Wong An-ton uit te nemen.

(Vervolg en slot op blad. 515)

Foto R. H. Herwig

INTERIEUR VAN DE KERK TE LOON OP ZAND

LOON OP ZAND

AL heel vroeg in de geschiedenis van Noord-Brabant wordt gewag gemaakt van Loon op Zand. Bij een brief van „Zaterdag na Hemelvaartsdag in 1269”, van welken brief het origineel nog steeds bewaard wordt, werd de heerlijkheid Loon op Zand door Jan I, hertog van Brabant ter leen uitgegeven aan Jonker Willem v. Hoorne. Na een goede honderd jaar later werd ze opnieuw verpand, nu aan Ridder Paulus v. Drunen. En herhaalde malen ging ze in den loop der eeuwen aan andere families over: de Grevenbroeken, de Immerzalen, de prinsen van Salm v. Salm e. a. Thans is de heerlijkheid in bezit van Jhr. Eugène Verheyen en Jvr. Rosa van Nispen tot Sevenaer. De plaats ontleent z'n naam aan de zand- en veengronden, die hier vroeger in overvloed waren. De bovengenoemde leenbrief van hertog Jan v. Brabant spreekt reeds van „het dorp van Venloenen met alle de woestijnen, heiden, moerassen en wildernissen, alsmede van al het bebouwbare land in Eudenhout met bosschen en beemden”. Deze venen, die nu voor een groot deel afgegraven zijn, zijn meer dan eens in brand geraakt: de geschiedenis verhaalt, dat de lucht soms zoo vol rook en vlam stond, dat ze zelve wel in brand leek te staan en dat het niets hielp of men al slijk en water in het brandende moer wierp. Reeds in de 9e eeuw moet hier ten Noorden van het tegenwoordige dorp een kerkje gestaan hebben, dat toegewijd was aan Willebrordus, die volgens de overlevering in deze streken nog gepredikt zou hebben. Maar de groote St. Elisabethsvloed van 1421 dreef het water van de zee ver het Brabantsche land in en deed hier de Loonsche duinen ontstaan, die gaandeweg niet alleen het kerkje maar het gansche dorp (Westloon) verzwoegen. Een eenzame hoeve heeft langen tijd den strijd tegen den ondergang volgehouden tot ook zij omstreeks 1860 verzandde. Nu staan de Loonsche duinen onder de hoede van de

Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten, die hier ook de bekende Oisterwijksche Vennen in handen heeft. Van Loon op Zand tot dicht onder Bokstel bevindt zich nu een breede strook natuurschoon, die in ongerepten staat voor het nageslacht bewaard blijft. Na den ondergang van Westloon trok de bevolking naar het z.g.n. Straatkwartier. De kerk, die hier staat en die tot een van de merkwaardigste overblijfselen van vroegere bouwkunst in de provincie N. Brabant gerekend wordt, is geplaatst op de bekende lijst van monumenten van Nederlandsche historie en kunst en om deze reden door het Rijk gesubsidieerd. De eerste termijn ad / 7500 werd in 1930 uitbetaald; waarschijnlijk zullen nog 3 gelijke termijnen volgen. In 1928 werd het gebouw, onder rijkstoezicht vergroot. De kerk — in Engelsche gothiek — is toegewijd aan Johannes den Dooper. Bijzondere vermelding verdient een beeldgroep onder den kansel, voorstellende Jezus aan de waterput waar Hij de Samaritaansche vrouw ontmoet, die daar water kwam scheppen en van den Heiland in de leer des heils onderwezen werd. 't Is een eikenhouten beeldhouwer Goossens Senior uit Den Bosch. Vooral ook de toren is zeer mooi en bekend zijn de 4 klokken van de gebroeders Moei, klokkengieters uit de 16e eeuw welke waarde op niet minder dan / 35.000 geschat wordt. Tot de trots van de kerk behoort ook een verguld zilveren monstrans behoort. Een monumentaal overblijfsel uit vroeger eeuw is het oude kasteel, al werd het hoofdgebouw in 1777 naar glanzende water der breede gracht, welke al in de 13e eeuw de sterkte omringde, door heer Wilhelm van Hornes bewoond. De Voorhof met zijn bijgebouwen suggereert, in weerwil van zijn architectuur, gelijk deze door alle patriciërs der

18e eeuw getrouw werd geëerd, door zijn vorm, zijn groepeerings een middeleeuwschen „cruydtuin”, een suggestie, waaraan de steenen muren, met leiboomen begroeid, niet vreemd zijn. En haast ongeschonden zijn middeleeuwsche vormen bewaard gebleven in keuken- en keldergewelven: het gemetselde fornuis, of schoon waarschijnlijk pas dateerende uit het begin der 19e eeuw, maar vooral de onmetelijke potten en pannen, welke de wanden bedekken, wekken visioenen van jachtfestijnen en drinkgelagen, die de vroegere slotbewoners onmisbaar achtten voor den luister van hun geslacht. Toen het dorp nog niets anders was dan een verzameling armzalige hutten, zich dringend in de bescherming van het kasteel. Het kasteel, dat veel van zijn luister behouden heeft, maar voor het heil der dorpelingen niet zoo onmisbaar meer is als in gindsche onrustige tijden. De industrie is gekomen en met haar ook de welvaart voor Loon op Zand, dat den laatsten tijd tamelijk welvarend is. Er zijn tal van schoenfabrieken, en enkele leerlooierijen, terwijl werkeloosheid hier zoo goed als niet voorkomt.

W. A. VAN LIEFLAND

DE BLAUWE ENVELOPPE

PAULIENTJE pelde een eitje. Ze deed het langzaam, bedachtzaam en voorzichtig en het leek wel, alsof ze even voorzichtig was met haar woorden. „Zeg, Karel,” zei ze, wat zout over het opengepelde eitje strooiend, „jij hebt Bobby toch nog gekend? Bobby, die zoo mooi viool kon spelen?” „Nooit van Bobby gehoord,” zei Karel kort. „Hoe is het mogelijk!” kraaide Paulientje. „Bobby heeft nog een eersten prijs gewonnen met schermen. Kom nou, dat moet je toch weten. Hij droeg altijd een bepaald soort dassen, zoo terrecotta-achtig...” „Je schijnt hem beter te kennen, dan ik,” zei Karel. „Maar waarom vraag je dat eigenlijk? Heeft hij nou een eere-prijs gewonnen?” „Flauw!” pruilde Paulientje. En Karels hand was juist op weg, om een schepje ei naar z'n mond te brengen, maar hij hield er ineens mee op. „Wat bedoel je nou eigenlijk?” vroeg hij voor den tweeden keer. „O, niets bijzonders.” En Paulientje schonk haar kopje weer vol thee en intuschen zei ze: „De kwestie is alleen maar, dat hij ons vanmorgen schreef. Toch aardig, dat hij nog aan ons denkt. Het is al jaren geleden, sedert wij...” „Een brief schreef? Aan ons? En jaren sedert wij... wij?” Ik herinner me den kerel niet eens. Een briefje? Ik heb geen brief gezien?” En Paulientje stak ondeugend een schepje suiker in haar mond. „Nou ja,” zei ze, „op de enveloppe stond ook mijn naam.” „Dan schreef hij aan jou en niet aan ons,” stelde Karel vast. „En houd er nu maar mee op. Wat kan ons die vent schelen. Ik vind het een bespottelijk idee, om aan ons te schrijven. Aan ons... ha, ha... ik moet er om lachen... die Piet of die Jan... hoe heet ie ook weer?” En Om Paulientjes' mond kwam een wat scherper trekje. „Vind jij het zoo belachelijk, als iemand zijn hart eens uitstort aan een jeugdvriendin?” vroeg ze, een tweede schepje suiker snoepend. „Een jeugdvriendin? Ha,

ha, nee, houd op, ik krijg er nog wat van. Die lange lijs noemt zich een jeugvriend? Heb je nou toch ooit zoo'n kwast meegemaakt? Ha, ha, zeg, nee, hoe vind je 'm?” En Paulientje werd kwaad en ze had er reden voor, vond ze. „Het lijkt waarachtig wel,” zei ze, „of jij niet uit kunt staan, dat Bobby aan mij schreef. Maar als het jou niet interessert, dan zal ik die enveloppe zoo lang dicht laten en dan lees ik den brief straks wel op mijn gemak. Ik ben niet van plan mijn vrienden te laten bespotten en zeker niet mijn jeugdvrienden.” Schijnbaar kalm, in elk geval zeer langzaam, legde ze de blauwe enveloppe terzijde en begon een ander eitje te pellen. Karel was innerlijk woedend, maar hij zou liever zijn tong hebben afgebeten, dan het te laten merken. En toch zei hij: „Die Bobby, was dat niet die jongen, die zoo goed viool kon spelen? Dat is te zeggen — hij speelde toch wel eens zoo'n deuntje?” „Bobby was een gevoelige jongen,” antwoordde Paulientje zacht, maar gedecideerd. „Ik herinner me niet, dat ik ooit zoo Chopin heb hooren spelen. En dan Mosz-

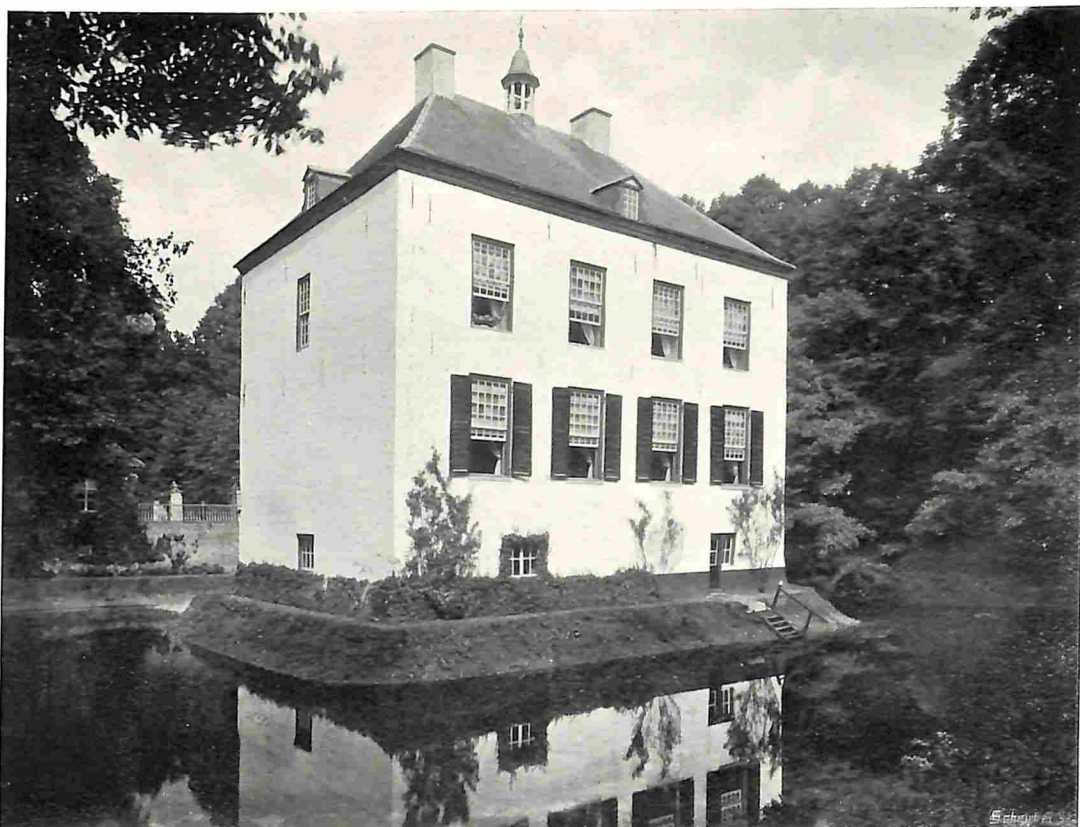

Foto C. J. Steenbergh

HET KASTEEL VAN LOON OP ZAND, GEZIEN VAN DEN WEG NAAR TILBURG

Foto C. J. Steenbergh

HET KASTEEL VAN LOON OP ZAND. DE KEUKEN

Foto C. J. Steenbergh

HET KASTEEL VAN LOON OP ZAND. DE DOOLHOF

kowsky! Heb jij ooit zoo Moszkowsky gehoord? Goeie hemel, Moszkowsky . . . Maar ach," vervolgde ze, wat kwijnend, „nee, jij hebt hem eigenlijk nooit mogen lijden . . .” „Ik bezweer je, dat ik Moszkowsky . . .” „Wie praat er nu over Moszkowsky? Ik heb het over Bobby. Jij mocht hem niet, omdat hij . . . nou, enfin . . .” „Omdat hij? Kom spreek uit.” Karels stem klonk dreigend, heel en al in tegenstelling met het zachte geluid van Paulientje. Het leek trompet en harp. „Jij weet heel goed, waarom hij naar het buitenland gegaan is,” zei ze. „Hij heeft nooit iets gezegd, nooit, maar zijn spel . . . ach, jij moet het ook geweten hebben.” Karel stond op en wierp daarbij zijn stoel verder achteruit, dan strikt genomen noodzakelijk was. „Ik . . . ik moet weg . . .,” zei hij en z’n stem klonk wat heesch. „Nou . . . adie . . . tot ziens . . .” Met een laatste woedenden blik op de blauwe enveloppe wilde hij de kamer verlaten, zonder Paulientje een kus te hebben gegeven, zonder haar te hebben gezegd, waar hij op dezen vacatiedag zoo vroeg heen moest. In z’n drift botste hij bijna tegen Charlotte op. De vriendin van z’n vrouw had ook ineens zoo’n haast om binnen te komen. Het leek waarachtig wel, of zij aan de deur geluisterd had. „Hallo,” zei ze. „Ik kom jullie halen met mijn wagen. We gaan picnicken. Eindelijk, eindelijk geen regen meer. En kijk eens aan,” lachte ze, toen ze de blauwe enveloppe zag liggen, „heeft Bobby jou ook een circulaire gestuurd, Paulientje? Om die dicht te plakken en er een vijf-cents-postzegel op te doen is zeker een truc van ’m! Had jij dat nog achter hem gezocht? Maar overigens, kun jij je er wel eens laten kappen, want te duur is hij niet. Hij kan er niet veel van, maar zijn vrouw is uitstekend. En gaan jullie nou mée . . .?”

TON RUYGROK

Wij kunnen door opoffering van ons eigen ik, onszelf oplossen in de eenheid van het goddelijke.

M. W. B.

Een avond op de reede van Soerabaia

NEEN, dit kennen we niet in Holland, dezen brandenden, daverenden zonsondergang, die alles in vuur schijnt te zetten met een gloed, welke een Europeaan, die nimmer het Oosten bezocht, zich niet vermag te verbeelden. De reproductie van een doek van den in Ned.-Indië zeer bekenden schilder W. van der Does wakkerkt inderdaad ons voorstellingsvermogen aan. Want als in brandend vuur gedompeld zijn daar de prauwen met hun driekante zeilen, de wonderlijk-overdekte sampans en in de verte, op den achtergrond, de zeer daadwerkelijke symbolen van Hollandsche macht, moderne stoomschepen, geheel en al opgenomen in de Oostersche sfeer. Druk is de reede van Soerabaia, het Indische Amsterdam, gelijk ’t wel wordt genoemd, zooals Batavia het Indische ’s Gravenhage kan worden geacht. Hier is ’t de ambtenarenwereld, die den toon aangeeft, ginds is het het drukke gewoel, dat de handelsstad kenmerkt, de stapelplaats van suiker en rijst, waarheen de eigenaars en employés van de suikerplantages in de omgeving heengaan, om verpoizing ook te vinden na zwaren arbeid. Het is in deze stad, dat Willem van der Does het onderwerp vond voor het doek, dat op 31 Augustus aan H. M. de Koningin werd aangeboden door de Vereeniging van Gezagvoerders en Stuurlieden in Nederlandsch-Indië. Van der Does is in Indië vooral bekend als schilder van zeestukken, waartoe hij zoowel door de Zuidelijke IJszee als door de tropische zeeën werd geïnspireerd. Het werk, hiernaast afgebeeld, toont, dat de tropen inderdaad al zijn toewijding bezitten. Toch is dit doek geen zeestuk in den zin, dien van der Does zelf aan dit begrip hecht. . . . Als stuurman in Indië gekomen, werd hij zoo door de tropen geboeid, dat hij zijn sextant verwisselde voor palet en penseel. Als lid van de Eerste Noorsche Expeditie naar den grooten ijsmuur onder commandant C. A. Larssen trok hij naar de Zuidelijke IJszee. Om Kaap Hoorn ging de tocht, waar de zee, hoog opge-

jaagd door de stormen, nog steeds een schrik voor den zee-man is. Van der Does werden ze een ongewone aanleiding tot het schilderen van zijn zee-stukken, waarin hij ook uitbeeldde de eindelooze waterwoestenij, die daar, stormgebeukt, triest en overweldigend wijd den aardbol omspant tusschen het Zuidpoolgebied en de Zuidelijkste punten der werelddeelen. Ook de tempels van Java hadden zijn toewijding; bekend van hem is het interieur van Java's mooisten Chineeschen tempel „Klenteng Kim Tek In.”

M. VAN V.

Het Chineesche Theehuis

EEN meer, heel stil, onbeweeglijk, als een vijver, een theehuis, daarin zich weerspiegeld, met zijn gebogen daken als evenzoo vele baldakijns, het is als een vers van Li Tai Po, den Chineeschen dichter, dien de West-ling leerde kennen uit Bethge's Chinesische Flöte en wiens lyriek is van een nauw aan te raken verfijning. Haast ongelooflijk is 't te bedenken, dat het theehuis werkelijkheid, bestaande werkelijkheid is. Zoo zijn de theehuizen te Yunnanfu, een stad in het Westen van China, waar naar behoorlijken Chineeschen trant de theehuizen zich aaneen rijen langs de oevers van het meer, wisselend met tempels, aan vele Oostersche eerediensten gewijd. Daar komen de aanzienlijke burgers zich verpozen: wijd is het uitzicht over het water naar de heuvelen. En als de zon gloeit, is het koel te zitten op de terrassen, boven het water gebouwd. Als in de dagen van Li Tai Po. R.

EEN DAJAKSCHE LEGENDE

IN West-Borneo, waar nog geen treinen zijn, spelen de rivieren bij het verkeer nog een groote rol. Wegen zijn er ook nog niet veel, slechts per prauw kan men van de eene plaats naar de andere gaan. De bestuurs-ambtenaren die in deze uitgestrekte gebieden hun dienst moeten uitoefenen moeten dikwijls dagenlange reizen in zulk een primitief bootje doen. ☞ Op een namiddag ging ik de breede Pawan-rivier stroomaf. De Dajaksche roeiers lieten de riemen rusten, alleen de roerganger bleef op zijn post. De dag was drukkend heet geweest en nu 't wat koeler begon te worden, scheen de heele natuur te herleven. Groote apen slingerden zich van den eenen tak naar den anderen en keken nieuwsgierig naar ons prauwtje. Een paar neushoornvogels klapwiekten door de lucht en lieten zoo nu en dan hun schorren kreet hooren. De breede Pawan stroomde kalm verder, de zee tegemoet. Het was volle maan en de korte schemering ging bijna onmerkbaar over in den hellen tropennacht. De krijschende apen

Naar een schilderij van W. v. d. Does

AVOND OP DE REEDE VAN SOERABAJA

waren gaan rusten, in de eenzame wouden langs de oevers klonk 't sjirpen en galmen van krekels en cicaden. ☞ Plotse-ling klonk de hooge kreet van een nachtvogel: „Toewoe, toewoe!” Telkens weer herhaalde zich die onrustige kreet: „Toewoe, toewoe!” ☞ Onmerkbaar gleed ons prauwtje verder. De roeiers waren half ingedommeld, alleen de roerganger hield neuriënd 't stuur recht. „Weet U, waarom de Toewoe juist bij helderen maneschijn zoo onvermoeid is en steeds haar eigen naam uitroept?” vroeg hij. Toen begon hij 't verhaal van den rusteloozen vogel te vertellen. Er woonde eens in een Dajaksche kampong een man, Sang Bengkok, met zijn vrouw Toewoe, en een hond. Ze leefden niet heel eensgezind, steeds hadden man en vrouw ruzie. De hond kon de vrouw niet uitstaan en beet naar haar, als ze in zijn nabijheid kwam. Op een dag liep de ruzie zoo hoog, dat de vrouw

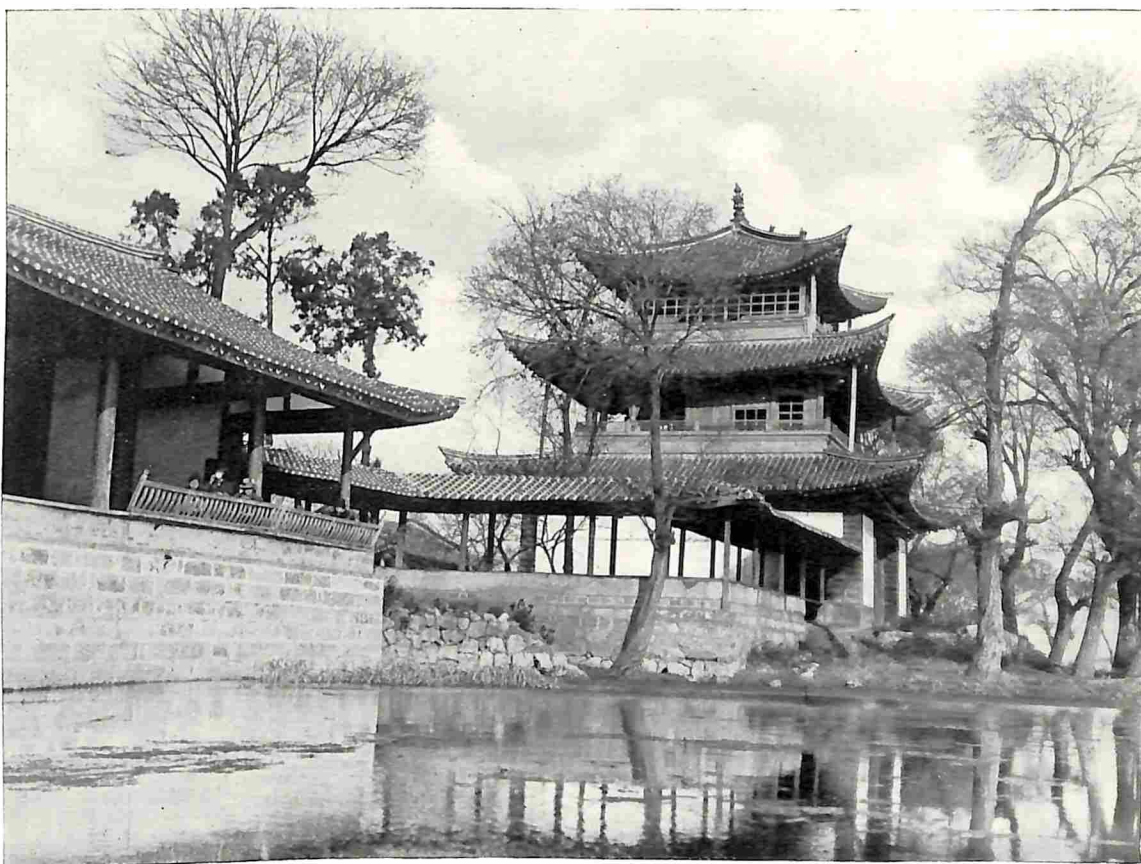

Foto F. Buttler

THEEHUIS TE YUNNANFU IN WEST-CHINA

haar man en den hond naar de maan wenschte. De goden namen die verwensching ernstig op en in 't zelfde oogenblik kregen beiden een plaatsje in de maan. Maar de vrouw werd voor haar liefdeloosheid in een vogel veranderd, die overdag moest slapen en 's nachts rusteloos boven de Tawanbosschen heen en weer zou vliegen. 't Berouw kwam te laat, want nu eerst merkten de oudjes, dat ze elkaar toch niet konden missen. Bengkok hoorde steeds zijn vrouw op de aarde roepen, maar ze kon niet bij hem komen. Toen liet hij een touw naar de aarde zakken, om haar te helpen, weer bij hem te komen. Maar de hond, die vlak voor hem zat, slikte 't touw in, om te voorkomen dat de oude kijvende vrouw boven zou komen. Hoe Bengkok 't touw ook vierde, de hond slikte 't steeds weer in. Zoo bleef Sang Bengkok ten eeuwigden dage 't touw vieren en Toewoe, die denkt, dat hij niet weet, waar zij is, laat heel den nacht haar angstigen kreet hooren. Vooral als de maan opkomt, laat ze onafgebroken haar naam hooren. ☼ De verteller zweeg. ☼ Aan weerszijden van de Pawan waren de uitgestrekte bosschen. Steeds klonk boven het woud de trieste kreet: „Toe-woe, toewoe!” ☼ Tevergeefs, want nooit zal ze haar man bereiken, die daar hoog boven haar in de maan zit. C. H.

VALENCIA

DE STAD EN DE MENSCHEN

I

HET land is vlak. Men komt langs den straatweg van Barcelona en ziet de stad van verre liggen: een lange, gele muur. De rivierbedding drukt haar naar één-zelfden kant, de huizen zijn alle even hoog, de daken vlak, het silhouet verloopt in één lijn. Eén lange vestingmuur van okergelen steen onder den azuren hemel. Daarachter steken de vele kerken hun torens op en hun glinsterende blauw-glazuren koepelels. De stompe, breede Miguelete laat zich zien en de gracieuse Santa Catalina verheft zich koket tusschen vele kleine torentjes, die op luchtige schragen hun klokken vrij laten bengelen. Dan gaat men binnen over een der zware bruggen. ☼ Niets kleurigs, niets schilderachtigs, niets vriendelijks of bekoorlijks.

Geen hoog en laag van den grond schept wisselende uitzichten en verrijking van beelden. Geen water geeft ook slechts het geringste leven van zijn spiegellende oppervlakte, geen groen brengt eenige verademing tusschen de steenen wanden der stad. Wel zijn er een paar plantsoenen, maar ze zijn klein en liggen aan den rand. En de mooie Paseo del Alameda is nog meer afgelegen, aan de overzij der bruggen. ☼ Een onbewegelijke huizenmassa. Op den vlakken steenen grond zijn de bouwblokken als kristallen omhooggegroeid: als kristallen van grauwigelen, stoffigen steen. En dat alles tesamen heet Valencia. De wanden dier blokken heeft men zoo dicht mogelijk opeen geschoven, opdat ze elkaar tegen de zon beschermen: tegen de hitte en tegen het licht. De straten daartusschen zijn hoog, smal, donker en leeg als gangen. Men hoort er zijn eigen voetstappen. De balkons van drie, vier verdiepingen zijn boven ons hoofd als vogelkooien opgehangen. Stoffige jaloezieën heeft men daarover neergelaten, die de heele buurt geheimzinnig maken. De weg springt grillig rechtsom, linksom en maakt overal scherpe hoeken. Terstond is men verdwaald en weet niet meer vanwaar men

komt en waarheen men gaat. ☼ Daar komt een ezelkar aangereiden. Ze vult de heele straat en dringt ons op het smalle trottoir. Wat zou er wel gebeuren wanneer plotseling van den anderen kant een andere kar opdaagde? Niets zal er gebeuren. Het verkeer gaat in eenzelfde richting, die den voerman aan elken straathoek gewezen wordt. Niet met verkeersverordeningen in schrift en letters! De hemel beware ons! Waar zou een Spaansche „carretero” het lezen geleerd hebben! Maar bij elke buiging van den weg is een tegel in den wand gemetseld, waarop een kar en paard zijn ingebrand: naar links of naar rechts gewend, al naar de richting van het verkeer. ☼ Nu moet men niet meenen, dat er geen breede straten zijn in Valencia. Hoewel deze derde stad in Spanje veeleer een provinciaals karakter heeft, zijn er toch wel plaatsen met „verkeer”, met autogetoet en lawaai van

stemmen. En het is juist daarheen dat de gemeenteraad zijn wijze oogen heeft gericht. Hier moet het nieuwe en moderne Valencia ontstaan. Huizen, ja heele huizenblokken zijn daar omvergehaald voor den doortocht van het moderne verkeer. Versche kuilen in den grond en groote puinhoopen daarnaast toonen die hervormers aan hun werk. Zoo laat men een breede straat ontstaan, zoo schept men een groot plein. En allerhand nieuws bouwt men er ook, in modernen stijl. ☼ Maar hoe zien die oude huizen er misplaatst uit voor zooveel gapende ruimte! Hoe kijken die gevels hun overburen beteuterd aan! Ze voelen het zelf, dat ze bij dit alles niet passen. En dan eerst de nieuwe huizen in deze wijken, die „groot” en „modern” zijn! ☼ Over het groote en moderne Valencia loont het niet een woord te zeggen. Smakeloze architecturen, afschuwelijke gevels in hardsteen, futiliteiten in marmer: een groote armoe aan architecten. Interessant is Valencia slechts daar, waar het ouder is dan de laatste helft der vorige eeuw. ☼ De stad is helder, de huizen zindelijk en de menschen geven bijzonder veel om hun uiterlijk. Een ongelooflijk aantal kappers heeft aan dien schoonheidszin zijn bestaan te danken en het lijkt of de schoenpoetsers hier hun vaderland hebben. Geen opschrift ziet men op straat meer dan „peluqueria”, „kapperswinkel”. Het fortuin der schoenpoetsers wordt hen bezorgd door de spaansche dienstboden, die het alle ver beneden zich achten een schoenborstel aan te raken. Zet men in een hotel 's avonds zijn stoffige laarzen buiten de deur, dan ziet niemand ernaar om en moet men ze 's morgens weer even stoffig aantrekken. Logeert men bij een familie, dan is het niet anders: geen dienstmeisje steekt een hand naar een paar schoenen uit. Dan is men wel genoodzaakt de straat op te gaan, een der hoge zetels te bestijgen in een poetskiosk op een plein, of, minder hoog en in de buitenlucht, op den rand van een tuinmuurtje. Of men laat zich verzorgen in een der koffiehuisen, waar de poetsknechten als honden onder de tafels en de stoelen rondkruipen. ☼ Die zorg voor het uiterlijk maakt den indruk van welvarendheid, waaraan zelfs de armen deel hebben. De vele blinden, die men op straathoeken of aan kerkportalen ziet zitten, met hun etterende oogen, die voor zich uit laten gaan over de snaren van een gitaar op hun knieën, als

VALENCIA. DE TORRE DEL MIGUELETE

dachten ze aan iets anders, of als speelden ze in een droom, — hun ellende ziet men tenminste niet aan hun kleeren, die altijd ordelijk zijn. Ze hebben een wollen doek om den hals en een sigaret tusschen de lippen. ☞ Wie heeft gezegd, dat Spanje kleurig is? Hier in Valencia is het allermintst kleurig, hier is het zwart! Zet u tegen den middagtijd op den rand van de fontein der zonnige Plaza de la Constitucion. Vier, vijf straten komen daarop uit. Voor u, rechts, staat de kathedraal met het grauwe portaal der twaalf apostelen. Links de gele gevelwand der „Capilla de la Virgen de los Desamparados”, met haar twee breede deuren. Over dit tooneel passeert in deze uren het heele valenciaansche burgerpubliek. — En het is zwart. ☞ Veel geestelijken, aan den kuier, in wijde zwarte mantels, waarvan ze den rechter slip over den linker schouder slaan, de sigaret in den mond, langzaam en statig als zeilschepen. De burgers, in effen zwart met een wit overhemd, zooals in Holland op zondagmiddag. ☞ Dan de vrouwen. De burgeressen met hun inkoop voor de huishouding; de naaieisjes, druk en giechelend, met z'n tweeën, drieën en gearmd; de oude moeders, die uit de kapel der wonderdadige „Virgen” komen en hun dochters die haar begeleiden: alles draagt, inplaats van den hoed, de „mantilla”, de zwarte kanten sjaal over het hoofd. Zwart over de zwarte haren der jonge kopjes, een dubbele zwarte lijst om de wasbleeke gezichtjes met de donkere oogen. Zwart over de zilveren haren der oude matronen, zoo ernstig als geen enkele dracht de waardigheid van den ouderdom tot uitdrukking brengen kan. ☞ En dan de boeren. Valencia is een stad die driemaal honderdduizend inwoners telt en die een universiteit van eenige importantie bezit. Maar het straatbeeld wordt nagenoeg door de boeren beheerscht. En die zijn zwart. Wanneer ze niet alle in wit-linnen schoenen gingen, waren ze zwart van top tot teen. Zwart van hoed en kleeren, waaroverheen ze de wijde, zwarte stofkiel dragen. Op de smalle ijzeren brug naar het station der treinen voor het buurtverkeer, is het den heelen dag een donker gewriemel als op een mierenweg. In de koffiehuzen, die ze vullen met hun roezig gepraat, verduisteren ze het wit van de wanden en marmertafels, als een vliegenscherm een suikerbrood. ☞ Kleurig is Valencia slechts twee uren daags: op de Paseo del Alameda, tusschen twaalf en tweeën, wanneer de „chic” der stad er komt flaneeren onder de platanen. De autos worden aan den kant van den weg geparkeerd en opeens is het er druk en vol, als was er een zwerm vogels neergestreken. Opeens is het er bont van groene, van gele, van bruine, en roode kostuumpjes. En men ziet de opzichtige officiersmantels daartusschen, lichtblauw met vuurroode voering. Het wandelt daar op en neer, op en neer. Totdat de klok twee uur slaat. En opeens is alles verdwenen. Men ziet om... en de kostuumpjes zijn weg, de blauw-roode mantels en de autos aan den rand van het asphalt. Weg, als een zwerm vogels, die opgevlogen is. ☞ Zeker, dat was kleurig. Maar wat had het met Valencia te maken? Die kleuren en die kleeren komen uit de modas-lons van Parijs! DE WIT

Hagenbeck 1930

DE IT maal had ik maar een paar dagen voor mij om Hamburg te bezoeken. Ik had me voorgenomen maar eens niet naar „Stellingen” te gaan. Maar men is slaaf van zijn liefhebberijen, wat me zeer toegeeflijk stemt voor hen, die slaaf zijn van hun hartstochten.

Aan de reclamezuilen, temidden van cigaretten, die men rooken moet, en wijn, die men boven alles moet verkiezen, prijkt het beeld van een kangoeroe, in haar glanzend-grauwe vetheid, het zware balwolle en slang-welgedane lichaam eindigend in het onmogelijk lieve kopje. En rondom de kangoeroe roepen vroolijke letters dat men toch niet verzuimen

... DIE WERKTUIGELIJK
HUN VINGERS LATEN GAAN
OVER DE SNAREN VANEEN
GITAAR OP HUN KNIEËN ...

moet naar Hagenbeck te gaan. Ik ben nog niet gewonnen, al ben ik blij dat een teekenaar buiten de banaliteit, die voor dierreclame minstens tijgers of olifanten eischt, eens de goede smaak had een kangoeroe als lokaas te schilderen. Maar een ander biljet van Hagenbeck, en geen als hij lokt met heel de fauna — het paradijs deed het maar met een slang en een appel — vertelt me dat er bij Hagenbeck een neushoorn te zien is. ☞ Een neushoorn in levenden lijve te zien, dat is een van mijn wenschen geweest, die nooit in vervulling mocht gaan, al bezocht ik geen stad, of ik ging er eerst den dierentuin kijken. Een neushoorn — voor mij is 't wat de Hymalaja voor een bergbeklimmer, een „sot-l'y laisse” in een Parijsch mode-restaurant voor een lekkerbek, het beroemde lucifersdoosje voor den Rus uit Anatole France's „Crime de Sylvestre Bonnard” moet geweest zijn. Nu beschik ik niet over de kapitalen die den Russischen graaf in staat stelden voor het ontbrekende lucifersdoosje naar Napels te reizen. Maar als mij het toeval gunstig gezind is ... ☞ Ik ging naar Hagenbeck met Hamburgs lijn zestien, langs de moes- en bloementuintjes die Hamburgs burgerij buiten de stad heeft aangelegd. ☞ En al gauw was ik op het pleintje, het pleintje, waar eeuwig kermis is en Hagenbeck zijn machtig hek met de olifanten, kameelen en leeuwenbeelden heeft opgericht. In de kroegjes rondom schenkt men bier dat ook bij Hagenbeck geschonken wordt. ☞ De dierenkoning, die den leeuw onttroond heeft, is een Philips, een Bata in eigen omgeving. Hagenbeck levert van alles. Wetenschap, dier- en aardrijkskunde, koek, bier, muziek, circusvermaak, exotische mensen; hij is zoo wel voorzien als Noach en maakte in zijn tuin zijn eigen Ararat. ☞ Nooit nog heeft de tuin mij zoo verrukt als nu. Er was versche voorraad van alles, een keurcollectie. Vergelijk me gerust met een dame die haar oogen uitkijkt voor de groote ramen van Hirsch als straks de wintercollectie zal zijn uitgestald. Toppunt van aandacht. ☞ In de kromme laan krieschten de papegaaien. Zij bengelden aan hun ketting, zij klapwiekten, zij zaten rustig als wachtenden, zij klommen met bek en pooten bijna aan hun eigen lijf omhoog. Ja, wonder is 't dat een papegaai niet in zijn eigen buik kan klimmen. De zon vuurde hun kleuren aan. Geen rood zoo hevig als de cape van de groen- en geelvleugel ara's. Geen honinggeel zoo

VALENCIA. DE PLAZA DE LA CONSTITUCION

diep ingezogen als in 't borstdons van de ararauna. ☼ Een vrome blik op 't statue van den ouden Karl Hagenbeck, lang, stoer, klein-burgerlijk rustig; zoo'n Hamburger als van Maurik Amsterdammer was en Gyp Parisienne. Een leeuw, slank, met als een hond geheven kop, de staart gestrekt, kijkt vriendschappelijk op naar den langen, gemoedelijken negentiende-eeuwer in jacquet. Hem zit de temmer in de ziel en niet in 't pak. ☼ Maar ik heb geen tijd te verliezen. Ik let niet op de vele menschen, die door de lanen wandelen en zeggen wie en hoe ze zijn door hun kijken en spreken tot de dieren. Ik luister niet naar de vroolijke muziek op 't voorplein naast de Poolbergen. Ik wil niet sterven voor ik een rhinoceros gezien heb. De man met de kleppet en den natuurlijk groenen uniform — in Duitschland is alles wat gemoedelijkheid of dagelijkschheid wil manife-

festeren, groen — zegt me dat het dier naast de giraffe huist. ☼ Een hoekje om. Twee giraffen, de pooten gevouwen, het onderlijf een voetstuk van den hoogen hals-lantaarn, liggen hooghartig te herkauwen. ☼ En daarnaast . . . Een groot bord om de heel veel niet ingewijden aan te toonen dat zeaandachtig en eerbiedig moeten zijn. „Pantserneushoorn”. Eenig exemplaar in Europa. Bijna uitgeroeid”. Ik moet er naar kijken, heel lang naar kijken, ter wille van mijn nageslacht dat ze niet meer zien zal en voor wie het dier mammoeth, mastodont gelijk zal worden. Waarom hebben ze die dieren niet voor krijgskarren gespannen? Voor hen heeft de schepper zich tot een wapensmid gemaakt. Met fijne, ronde lijnen trekken de schouder- en achterlijf-panters een wapenrusting over 't dier. De achterpooten zitten in Russische spat-schoenen. Niets zwabbert als bij olifanten. Het dier is gekleed. Jammer, dat het maar niet naar voren komen wil, die prinses uit 't geslacht der gestorven pharaonen. Ja even. Die kop is toch niet wild. De rustige kop van een grooten tapir. Maar nee, die lange ronde lepeloren maken hem onheilspellend-dwaas. Ik begrijp best dat dit nu het eenige abnormale dier is dat nooit angst heeft en aanvalt, allen en alles. Fin de génération. ☼ Vergenoegd dat ik een neushoorn heb gezien, rustig als iemand die het laatste boek voor zijn laatste examen kan dichtslaan, ga ik verder. ☼ Aan alle kanten steken 'de grauwe rotspieken de lucht in. Strak staat hier een Thar-geit, hoog boven den tuin, los van alles. Van een omheining is hier beneden niets te zien. Je draait je om en ziet daar ook hoog in de lucht een paar ijsberen elkaar van woede omarmen. Op een breed hoog rotsblok dat holle spelonken biedt, warrelen groote mantelbavianen. De mannen hebben de groen-grijze schoudermantels om en kijken met hun brutale hondensnoet als O.W.-ers uit 't autoraampje. Hun roode bloothed wipt in 't oog als ze zich omdraaien. ☼ Maar Hagenbeck's grootste bekoring, die welke het vóór heeft boven den rustigen dierentuin, is dat het een „Betrieb” is. Ze kunnen in hun gidsen niet eens opgeven, wat er te zien

is. Nu ja, „Apenrots”. Maar op zoo'n rots kunnen Java- apen of rhesus- apen of niger-bavianen schichtigen en klauteren al naar de jagers ze hun brengen. Dieren komen en gaan. Handel. En dan circus. Achter in den tuin, in 't nieuwe gedeelte, als men over den hoogen brug, die over een publieken straatweg gespannen, oud en nieuw Hagenbeck met elkaar verbindt, gekomen is, staat er de dressuurtent. Ik ren een rustig stappende olifant met zijn cornac op zijn kop achterna. De olifant moet wagens met leeuwen en beren halen en brengen. Ik ben de „Zoo” vergeten. Circus, kermis. Een bel houdt niet met haar gerinkel op voor 't zes uur is en de tent gevuld. De tent is van steen. Ik zit op de houten banken van een amfitheater. Voor dertig pfennig zie je twee dressuur-nummers. Je krijgt de dieren al uitgeleerd te zien, maar toch in négligé. Ze mogen probeeren. De temmer

loopt in zijn huisjasje tusschen hen rond. 't Zijn nog geen docters maar wel doctrandi. Zoo straks worden ze aan de wereld-circussen afgeleverd. Vier leeuwen, echte standbeeldleeuwen, die veel te dik zijn en een tiental beren, bruine, ijs- en grislyberen. De grijze dansen coquetjes in 't rond. ☼ Ik ga weer den tuin in, langs de hutten der Indiërs, die er op 't oogenblik toeven en „pour la gallerie” koper beslaan, ijzer smeden en matten vlechten met stille gezichten. Ze glanzen als gepolijst hout. ☼ In de groote middtent, waar van alles is, waar de olifanten als in een circus op een podium wiegelen, aan de poot gekettingd, hun cornac voor hen op en neer wandelend, waar de zoogdieren in veel te kleine kooien liggen, waar een „stock” van wel vier dwergnijlpaardjes is, naar den winterdressuurkooi. Daar is Hagenbeck's meest artistieke rommelpaats. Nu een typische verrassing. Keurig naast elkaar opgesteld, staan er modellen van vang- en transportkooien. Vermeldingen erbij. Kooien voor 't vervoer van antilopen, tijgers, apen, chimpan-

see's, slangen en zebra's. Hier en daar een donker hok met een pas aangekomen moesanga. Zijn oogjes gloeien vanuit 't donker. ☼ In den tuin zie ik een kudde van zes, zeven bison. Hagenbeck is meer een zoö-geographische dan een zoölogische tuin. Naar hun woonland, niet naar hun verwantschap zijn de dieren geschikt. ☼ Ontroerd is men als men plots Afrika's landschap voor zich ziet. Over de grootste wei grazen samen koedoe's en elandantilopen en zebra's. Twee bokken meten hun kracht. De prachtig, licht-torse gedraaide hoorns dringen op elkaar in. Achter hen valt een gnoe in de knieën. Nog verder loopt een onrustige leeuw in op en neer. Van hier uit lijkt het een veld. Zooveel wijding naast zooveel donkere, krassende handelsdrukte, en zooveel schel vroolijke circusromantiek op één plaats in het bedachtzame Noord-Duitschland! Hagenbeck's „Stellungen” behoort wel tot de uitzonderlijkste plekjes der wereld, tot de allerboeiendste . . .

SIEGFRIED VAN PRAAG

Foto C. J. Steenbergh

THE WORLD DAHLIA

Een Dahliatentoonstelling

IN het begin van deze maand heeft de N.V. Kon. Zaadhandel J. B. Wijs en Zoon te Amsterdam ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan harer zaak een kleine dahliatentoonstelling gehouden in het Carltonhotel. De liefhebbers konden te gast gaan bij deze schoone collectie, waarbij zich, behalve prachtige exemplaren van reeds bekende variëteiten, ook enkele noviteiten onderscheidden. Daar was in de eerste plaats de Carlton-dahlia, ceriserood met een licht hart, waarvan echter op het oogenblik nog geen knollen, alleen stekken verkrijgbaar zijn. Uitermate verscheiden zijn kleur en vorm van deze statige najaarsbloemen: geel met donker hart prijkte er de Lord Lamborne, paars-rood met zilverachtigen rand bloeit de World-dahlia. Teeder en tevens zonrijker was de gele cactusdahlia Frau Ida Mansfeld, een variatie, die langer bestaat, maar zeker in schoonheid niet behoeft te wijken voor de nieuwere soorten. Al dient te worden erkend, dat de dahliakweekerij in de laatste jaren variaties heeft voortgebracht, welke door haar rijkdom van vorm en haar kleurenweelde nauwelijks meer herinnert aan de enkelvoudige dahlia, welke men dertig, veertig jaren geleden alleen in boerentuintjes zag prijken.

R.

Het zegel van Confucius

(Vervolg en Slot van blad. 506)

ZÓÓ snel volgden de gebeurtenissen elkaar nu op, dat geen der blanken tusschenbeide kon komen. Maar de half-bloed, die sinds hun vertrek uit het Heiligdom zijn aanhankelijkheid op Lady Lochineal scheen te hebben overgebracht en die—daar hij niets van het gesprokene kon verstaan—blijkbaar in de meening verkeerde, dat het schot op haar gemunt was, kwam plotseling in actie. Op het oogenblik dat Lat Kee het pistool voor den dag haalde, spanden zijn spieren zich en schoot hij vooruit vóór het schot gelost kon worden. De eunuch zakte ineem, getroffen door dien menschelijken stormram en bleef verdoofd op den aarden vloer liggen. De halfbloed viel op hem, doch eerst toen de zware spieren zich ontspanden en hij omrolde, begrepen ze, dat de kogel die voor Wong Tom bestemd was een eind aan zijn leven had gemaakt. Vóór de eunuch tot bewustzijn was gekomen, was hij stevig gebonden en verdrongen allen zich om Lady Lochineal die—vaag bewust van het feit dat de half-bloed was gestorven in de meening haar te redden—zacht zijn oogen sloot. Allen—behalve Wong Tom, aan wien op dat oogenblik niemand dacht. Doch het overleg der mannen omtrent het toekomstig lot van den eunuch werd onderbroken door een luiden gil uit den hoek waar Wong Tom zat—een schreeuw, gevolgd door zoo een triomfkreet als geen Westerling ooit zou kunnen slaken. Nog bevend, maar met een gelaat, dat geheel verjongd leek, was Wong Tom opgestaan en stond nu met één hand hoog boven zijn hoofd opgeheven. De bonzen deinsden met schrille kreten achteruit, doch dadelijk daarna wierpen zij zich snel voor Wong Tom ter aarde tot hun voorhoofd den grond raakte. Niets-begrijpend keken de blanken elkaar aan, tot Lady Lochineal onbewust de oplossing van het raadsel bracht. „O Dick, de arme oude man is gek geworden!” riep zij uit. „Hij heeft in mijn tasch gezocht, die al mijn kleine schatten bevat. Maar dit moet hij teruggeven; het is mijn gelukssteen—die kleine jade talisman, die je mij dien laatsten vreeselijken nacht in Lang Tun hebt gegeven”. Ontzet zagen ze allen naar den priester. Tusschen vinger en duim hield Wong Tom een kleinen steen omhoog en met eerbied keken zij naar het heilige relik van den grooten Leeraar wiens leeringen eeuwen lang voor miljoenen menschen als wet hadden gegolden. Het was Winton die de stilte verbrak. „Josephine”, zei hij, „ik ben bang, dat je hem zijn zin moet

geven en je talisman moet opofferen. Noem het je losprijs, want Wong Tom zal onze vriend zijn en wij hebben niets meer te vreezen. Hij is weer de machtigste man in China want hij is nu weer inderdaad wat hij vijftien jaar lang slechts in naam is geweest—de Bewaarder van het Heilige Zegel van Confucius”.

EINDE

ADAM IN 1929

DOOR BURT McCONNEL

3)

MIJN eerste indruk was, dat het een beer zou zijn: in deze streek worden er vele aangetroffen. Op weg hierheen zag ik een huid voor de tenten der Indianen in de zon te drogen hangen en eergisteren bespeurde ik sporen bij een boom, waar een beer vermoedelijk naar een mierenest had gezocht. Ik stond van mijn armzalige legerstede op, greep mijn bijl en wachtte op de dingen, die komen konden. Ik dacht er over een stuk hout te grijpen uit het vuur, dat buiten de hut te branden lag en dit naar het beest te werpen, om hem daarna met de bijl te lijf te gaan. Maar zou ik den moed hebben, om zoo aanvallend op te treden? En als het nu eens geen beer was? Beter afwachten . . . Intusschen scheen mij dat rumoer heel dicht bij, ik zou zelfs zeggen in mijn hut, welke echter zoo klein is, dat de beer er zeker niet gelijktijdig met mij in zou kunnen huizen. Of ik er uit, of hij. Toen veronderstelde ik, dat het misschien een eekhoorntje was, dat te midden van de brandende takken gevangen zat en ik probeerde weer te slapen er niettemin aan denkend, dat eekhoorntjes niet gewoon zijn des nachts doelloos rond te springen. 's Morgens vond ik een half geroosterd been, wat mij bij het schoonmaken der huiden helpen kon. Maar . . . eekhoorntjes knagen dergelijke beenen niet af en ik legde het dus weer neer en wachtte stil af. Na een uur kwam tusschen het hout uit een snoetje met glinsterende oogen, geen eekhoorntje maar een wezel! Onnoodig te zeggen, dat het dier op de vlucht sloeg, toen ik eenige beweging maakte. Uitgezonderd dat pond konijn had ik nu in zes dagen niets gegeten. Het werd

steeds kouder en nu ging ik de gevolgen voelen. Honger en kou hadden mij zoo te pakken, dat ik telkens rusten moest, als ik hout hakte en de korte afstand van de hut naar de bron moest ik in twee étappes afleggen. Ik ontdekte bij de bron een nest groote muizen; ik verstopte de drie uitgangen, maar zelfs toen was ik te moe om den grond uit te graven. Tot nu toe is mijn tijd in beslag genomen door het kappen van hout, het verzorgen mijner kleeding, het bouwen van mijn hut en het eens per dag bezoeken van de uitgezette strikken. Als ik er nu maar in slaag een vischhaak te maken, dan kan ik probeeren mij voedsel te verschaffen uit het meer, dat volgens inspecteur McKibben zeer vischrijk zijn moet. Tot nu toe zag ik ook de sporen van vier elanden; een dezer sporen was zeer versch. Maar ik moet me in beter conditie voelen en beter bewapend zijn, alvorens te wenschen, dat ik een eland zal ontmoeten. Ik denk er over, zoo beëindigt Burt McConnell dit tweede deel van zijn dagboek, om een soort katapult te maken, waarmee ik veel meer kracht zal kunnen ontwikkelen, dan met een boog.

DE AVONTUREN VAN BURT McCONNELL

Normandin, Quebec, October. — De heer J. Henry Tremblay heeft in gezelschap van twee andere leden van het comité een bezoek gebracht aan Burt McConnell, om zich van zijn gezondheidstoestand op de hoogte te stellen en zich tevens ervan te overtuigen of de bepalingen bij het begin van het experiment gemaakt, stipt worden nageleefd.

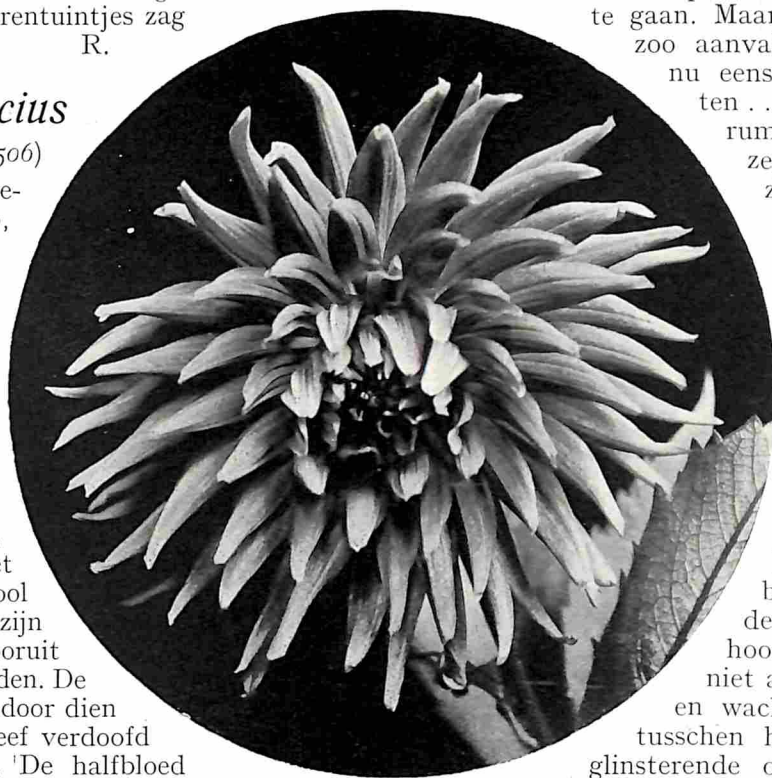

Foto C. J. Steenbergh

CARLTON-DAHLIA

„Wij hebben,” zoo luidt hun oordeel, „alles met critische oogen bekeken en we kunnen slechts bewondering hebben voor de wijze, waarop Burt McConnell partij heeft getrokken uit de zeer beperkte middelen, welke hem ten dienste staan”. Na uitvoerig te hebben uitgeweid over de kleeding, de wapens, de gebruiksvoorwerpen enz., bijzonderheden welke ons reeds bekend zijn, leggen de heeren van het controleerend comité wel eenige bezorgdheid aan den dag voor de buitengewone vermagering van McConnell, maar niettemin gelooven zij toch, dat hij het experiment tot een goed einde brengen zal. We laten hem hier verder weer zelf aan het woord. ¶ Ik geloof wel, aldus begint ditmaal McConnell, dat het interessant is een minutieuze beschrijving te geven van één van mijn antdiluviaansche dagen. ¶ Na tien of twaalf uren slaap, begin ik mijn eerste bezigheid, welke bestaat in het ontsteken van vuur. Geloof me, het is geen gemakkelijk werkje. Ik behoef mij, als ik opgestaan ben, niet te kleeden, omdat ik zoowel des nachts als des daags mijn geheele garderobe draag. Ik zeide reeds hoe de haast mij dwong de huiden onmiddellijk te gebruiken, zonder voldoende preparering, waarvan ik de slechte gevolgen ondervond. Op een dag, dat de temperatuur minder laag was, besloot ik een pas achteruit te gaan en mijn kleeding opnieuw samen te stellen. Het goede resultaat ervan is, dat ik nu na drie weken bezit: een paar sandalen, een paar beenkappen, een pantalon uit elandshuid, een soort kazak, en een soort kap, welke mij tegen regen en sneeuw beschermt. Vervolgens heb ik een waterketel uit berkenschors vervaardigd; als ik dezen boven de vlammen houd, maar zoo, dat ze den ketel niet raken, verwarm ik het water een weinig. Een paar „borden” van dit verwarmde water vormen mijn ontbijt. Ik gooi dan wat hout op het vuur en ga de acht konijnenstrikken inspecteeren, welke ik een mijl in het rond heb uitgezet. Een uurtje gaat met dit nakijken verloren en als ik thuis kom, heb ik ook nog wat droog hout bij me, dat ik van een omgevallen boom aftrok. Zoo nader ik het oogenblik van mijn diner; het bestaat nog steeds uit een dezer drie bestanddeelen: visch, konijn of eekhoorn. Ook op zeer fortuinlijke dagen houd ik me aan een rantsoen van 200 of 250 gram, met als saus een zeer lauwe soep. Als ik een been wegwerp, kan men er zeker van zijn dat zelfs de mieren er niets meer afkrijgen. En daar het bijna steeds regent trek ik mij, na het diner, in mijn hut terug en houd mij gedurende drie of vier uur met het een of andere werkje bezig. Wat kost het geen tijd een vischangel, een pijlpunt en dergelijke dingen te maken! Alleen reeds de harpoen kostte mij twee dagen. ¶ Een rij heuvels aan de Oostzijde beneemt mij des namiddags betrekkelijk vroeg het licht. Tegen vijf uur gebruik ik mijn souper en maak opnieuw een ronde, evenals 's morgens, om me van hout te voorzien voor den nacht. De boomen van het bosch, waar ik mijn hut bouwde, benemen mij niet te veel het zonnelicht, noch verhinderen zij mij het uitzicht op den Washimeska, terwijl zij wel den wind tegenhouden, welke soms een snelheid van zestig K.M. per uur heeft. ¶ Ik beweer niet geheel en al een wild mensch te zijn geworden, maar ongetwijfeld zijn mijn gehoor en gezichtsvermogen op buitengewone wijze verscherpt. En ik kreeg een baard à la Van Dijck, hetgeen altijd mijn grootste illusie was, maar wat ik, op nadrukkelijk bevel van mijn vrouw, nooit kon verwezenlijken. Wie weet, wat ze zeggen

zal, als ze me zoo ziet. Ze mag zeggen en doen wat ze wil, maar op het oogenblik heb ik dien baard en ik houd hem en dat zal in elk geval één goed resultaat zijn van mijn leven in de bosschen. ¶ Daar mij kleeren en sandalen, na de reparatie, vertrouwen inboezemen, besloot ik tot een langen onderzoekstocht in deze wildernis, mij een weg banend door een zeer smalle opening, geflankeerd door takken en boomen. Deze takken zijn alle op ongeveer een meter hoogte afgekapt, hetgeen beteekent, dat de Indianen, die 's winters met hun sleden van dit „pad” gebruik maken, minstens zeventig centimeter sneeuw vinden. Het terrein is nu overdekt door mos, als een spons zoo nat en konijnensporen vindt men links en rechts. De Indianen van het James-meer hadden mij al over dezen doorgang, welke naar het binnenland voert, gesproken. En toen ik door middel van den tolk vroeg, of dit een nieuw of een oud pad was, antwoordde Barnabee Panabee, wiens vader verleden jaar op 103 jarigen leeftijd stierf, dat zijn vader, zijn grootvader

en zijn overgrootvader er over hadden gesproken, alsof het altijd had bestaan. Het schijnt echter, dat de blanke jagers er zich nooit in gewaagd hebben, zoodat ik in zekeren zin mij vleien mag, een waren ontdekkingstocht te hebben gedaan. ¶ Het pad voert omhoog. Het volgend kwam ik op een vlakte circa 250 M. breed. Doorlopend vond ik een andere vlakte en daarna moest ik door een strook water heen. Hier hielden de konijnensporen op, maar van de elanden vond ik er nog verscheidene, hoewel enkele reeds een maand oud. Ik ging voorzichtig verder, want in deze bosschen zijn verrassingen nooit uitgesloten. Vier dagen geleden vond ik in de nabijheid van mijn hut sporen van een beer en dat was reeds de tweede maal. ¶ Nog steeds verder loopend bereikte ik de hoogvlakte. Ik vond er een meertje niet breeder dan een kilometer en gevormd als een halve maan. Ik noemde het onmiddellijk zoo: Het Halvemaansmeer. Het viel niet te verwachten dat de visschen mij aan den oever zouden komen begroeten, maar toch had ik den harpoen niet voor niets me-

degebracht. Ik klom weer op een tak en wachtte, maar geen vischschaduw liet zich zien. Er bleef mij niets anders over, dan een vlot te bouwen, om op het meer te komen. Het was niet gemakkelijk en het kostte vijf uren arbeid, maar het leek me toch verstandiger, dan doelloos door het bosch te dwalen, te meer, daar mijn proviand, bij de hut achter gelaten, niet meer dan een konijn en een visch uitmaakte. Nadat ik, met eindeloze moeite, een vlot van zes meter in elkaar had gezet, door middel van takken en boomen, zag ik van een doopplechtigheid en van champagne af, om te eerder „beet” te hebben. Maar ook op het midden van het meer wilde geen enkele visch zich laten harpoeneeren, en geen enkele visch beet in het aas, dat ik ze voorhield. Met andere woorden: mijn expeditie naar het „Halvemaansmeer” was een compleet fiasco. Als eenige vergoeding stond het prachtige uitzicht en de ontdekking van een nieuw meer er tegenover. Ik keerde moe huiswaarts, — aldus besluit McConnell dit deel van zijn dagboek — en ik at en sliep er beter nog dan ik tot nu toe gedaan had. (Wordt vervolgd)

Aphorisme

Wij moeten altijd den moed hebben de waarheid te erkennen en oude waarheden moeten steeds opnieuw worden ontdekt, omdat zij weer in nieuwe gedaanten verschijnen. M. W. B.

Foto C. J. Steenbergh

HET SCHIP DER ST. JACOBSKERK TE UTRECHT